
Dekalog za kršćansku teologiju

Na pragu trećega tisućljeća

Prijelaz stoljeća začuđujuće je doba. Bujica globalizacijskih trendova, međuovisnost političkih, ekonomskih i društvenih tokova, kao i sveprožimajući oblici komunikacije stavljaju nas pred nove izazove. Širenje mnogovrsnih, pa i religioznih ideja i pokreta, dok mi kršćani slavimo godinu Velikog jubileja, mnoge navodi na pomisao o "novoj svesvjetskoj sinkretističkoj religiji".

U danima kad su čak i među ateistima najčitanije knjige poput polumističkih *Razgovora s Bogom*, i dok nisu ništa manje snažna nastojanja nekih "teologa" da se "klasična teologija" opovrgne a govor o Bogu svede na šutnju, dopuštajući tek govor unutarne tišine, kršćanska se teologija nalazi u procjepu i pred izazovima "novoga doba". Od nje mnogo očekuju ne samo Crkva i kršćani, nego i nekršćani, pa začudo i sami nevjernici. Kako odgovoriti očekivanjima da se čuje "riječ o Bogu" i da se osluhne sama Riječ Božja? O odgovoru na to pitanje ovisi mjesto i identitet kršćanske teologije ne samo u idućim godinama i desetljećima, i ne samo u Crkvi. Stoga teolozi od toga pitanja ne smiju pobjeći!

Kao odrednice za vrijeme koje je pred nama posebno su znakovita dva dokumenta Zbora za nauk vjere. Smjernica *Donum veritatis*, objavljena 1990. Godine, govori o crkvenom pozivu teologa, a izjava *Dominus Iesus*, iz ove 2000. godine, razlaže jedincatost i sveopćenitost spasenja u Isusu Kristu i Crkvi. Na temelju ovih dokumenata, kao i enciklike Ivana Pavla II. *Fides et ratio*, usuđujem se, slijedeći svetopisamski *dekalog*, skicirati "Dekalog za kršćansku teologiju na početku trećeg tisućljeća".

Jeste li ikad pomislili da "Deset zapovijedi" vrijede i za teologiju i za teologe? A trebale bi vrijediti, i danas i sutra. Samo kako? Možda ovako:

1. *Kršćanska teologija može biti samo jedna*. Jer je Bog jedan i jedincati, onaj koji veli: "Ja sam Gospodin Bog tvoj". Ali ponuđeno joj je i na neisreplivo bogatstvo, jer je Bog jedini i troosobni neizmjerljivo

bogat u svojoj biti i u svojem očitovanju i darivanju. Kršćanska teologija nije stoga tek analitika nadnaravnoga niti sinteza imanentnoga, nego otkrivanje otajstva. Temelj joj je samoobjava Božja, u povijesti spasenja, i konačno u Isusu Kristu.

2. *Teološki govor prvenstveno je odgovor.* Nije zaludu rečeno, a i za teologa vrijedi: "Ne izusti ime Gospodina Boga svoga uzalud". Riječ o Bogu je urječenje, oblikovanje odgovora vjere! Riječ o čovjeku je nadahnuće za odgovor vjere. Kršćanska teologija je jedan od načina poziva na vjeru u Trojedinoga Boga, živoga i osobnoga, u Isusa Krista kao Božje uprisutnjenje u povijest i u njegovu trajnu prisutnost među nama.

3. *Kršćanska teologija je sudionica slavlja.* Prava teologija se događa u dan Gospodnji. Ona pomaže da se otvore vrata zajedništva u iskustvu blizine i susreta, kako ljudi međusobno tako i sa samim Bogom. Stoga je kršćanska teologija nužno eklezijalna, u najplemenitijem i najteološkijem smislu riječi.

4. *Kršćanska teologija izvire iz Objave, zapisane i predane.* Otac i majka su joj Pismo i Predaja. Ona se i danas napaja na istoj rijeci Riječi i Duha koja teče odozgo i prolazi kroz povijest svijeta i ljudi, te je upravljena eshatološkom ostvarenju. Ne može biti kršćanske teologije mimo kršćanske Objave. To samo potvrđuje njezinu hermeneutsku zadaću. Iskorijenjena teologija ne može dugo potrajati, ne može podnijeti teret života, niti može učiniti sretnim.

5. *Kršćanska teologija naviješta Život i pronositeljica je života.* Oslonjena na objavu uskrsnuća Kristova kao objavu pobjede života nad smrću, kršćanska teologija nužno postaje odvjeticom života. Nije joj zadaća da tlači, ponajmanje "u ime Božjega zakona", nego da pomogne oživjeti što je mrtvo. Kršćanska teologija je svjesna da i za nju vrijedi zapovijed "ne ubij", ali ona tu zapovijed daleko nadilazi, naviještajući Radosnu vijest pobjede nad smrću.

6. *Kršćanska teologija je pozvana na čistoću.* Samo u čistoći riječi, misli i nakana može i sama odražavati bistrinu Božjega izvora istine i spasenja. Kršćanska teologija prepoznaje upozorenje "ne čini preljuba" kao zapovijed da se okani svakoga očijukanja s poganskim "nebogovima", jer će joj uprljati dušu i zamutiti bistrinu pameti. Čistoća kršćanske teologije postiže se i održava na koljenima.

7. *Kršćanska teologija je bogata samim Bogom.* Stoga joj nije potrebno "krasti", kao da postoji nešto što joj ne bi bilo darovano. Kršćanska teologija se ne treba bojati novih metoda i postupka traženja i naviještanja sve dok ostaje vjerna svojem sadržaju. A sadržaj joj je Bog i sve Božje. Samo, ako se na Božje mjesto postavi "nebog", onda i u teologiji zavlada pomrčina.

8. *Kršćanska teologija je utemeljena u Istini*. A Istina je ta koja oslobađa. Izvan te Istine mogu se naći tragovi i naslućivanja, ali je samo jedan Put. Ako se teologija iskorijeni iz Puta, okrenut će na stranputicu i "skrenuti". A kuda će onda poći i kamo povesti one što od nje očekuju pomoć i putokaz? Kad teologija završi u bespuća onda on nje nema nikakve koristi, ni Bogu ni ljudima.

9. *Kršćanska teologija je "Božji posao" u povijesti*. Ona nije privatno poduzetništvo, nije čak niti poduzetništvo Crkve, nego je *Božji posao* u kojem surađuju ljudi. Stoga se u teologiji nije uputno zanosti čovjekom, ni ovim ili onim teologom, ma koliko učen bio. Konačni kriterij kršćanske teologije nije ljudska pamet nego Božja ludost. Ludost križa i uskrsnuća, nevjerojatnost Božje solidarnosti s čovjekom i njegove djelotvorne prisutnosti u ljudskoj povijesti u otajstvu zajedništva.

10. *Kršćanska teologija nema drugog puta osim Krista, Raspetog i Uskrsloga*. Mada se trajno nalazi u napasti da poželi lakše putove do spoznaje i do iskustva nadnaravnoga, valja joj odbaciti sve putove koji se odriču osobnog napora i slobodnog izbora, koji ne računaju s ljudskom solidarnošću. Kršćanska teologija baš kao kršćanska je teologija Crkve!

Kršćanske teologije nema bez vjere. A vjere nema bez Božjega dara, darovanog u susretu. Jedina prava teološka ljubav je zanesenost Zaručnikom, Kristom, jedinim Učiteljem i Gospodinom. Njemu neka je svaka čast i slava sada, i vazda, i po sve vijeke vjekova. Amen.

Ante Mateljan